บทที่ 1

บทนำ

กล้วยไม้สกุลหวาย เป็นกล้วยไม้สกุลใหญ่ที่จัดอยู่ในวงศ์ Orchidaceae วงศ์ย่อย Epidendroideae และสกุล *Dendrobium* (ชนินทร์, 2540) กล้วยไม้สกุลหวาย เป็นสกุลที่มีจำนวนชนิดมากที่สุด ในปัจจุบันพบว่ากล้วยไม้สกุลนี้มีมากกว่า 1,000 ชนิด นักพฤกษศาสตร์จึงได้จำแนกกล้วย ไม้สกุลหวายออกเป็นหมู่ ได้อีก 41 หมู่ (Baker and Baker, 1996) ซึ่งในประเทศไทยพบกล้วยไม้สกุลนี้ตามธรรมชาติมากกว่า 150 ชนิด ทุกชนิดเป็นกล้วยไม้อิงอาศัย ลักษณะต้นมีทั้งแบบที่เป็นลำกลมยาว ลำต้นรูปลูกกล้วย รูปกระสวย รูปเหลี่ยม ตลอดจนพวกที่ลำต้นผอมยาวคล้ายเส้นลวด แตกต่างกันไป (อบฉันท์, 2549)

กล้วยไม้หวายเป็นกล้วยไม้ที่มีปริมาณการส่งออกสูงที่สุด โดยในปี 2552 ประเทศไทยส่งออกปริมาณกล้วยไม้ทั้งหมด 26,750 ตัน คิดเป็นมูลค่า 2,639.00 ล้านบาท ตลาดส่งออกที่สำคัญได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และอิตาลี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2553) การส่งออกกล้วยไม้มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่องตามความต้องการที่ยังคงเพิ่มขึ้นในตลาดโลก ทำให้กล้วยไม้เป็นพืชที่ได้รับความสนใจในการพัฒนาและปรับปรุงพันธุ์อย่างกว้างขวาง ถึงแม้ว่าประเทศไทยได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีประสบการณ์ มีศักยภาพในการปลูกเลี้ยง และการผลิตเพื่อขยายต้นพันธุ์ด้วยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อของกล้วยไม้อยู่ในระดับแนวหน้า แต่ในปัจจุบันอุตสาหกรรมกล้วยไม้มีการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพันธุ์ใหม่ออกสู่ตลาดอยู่เสมอ ลักษณะแปลกใหม่ที่มีแนวโน้มเป็นที่ต้องการของตลาด ได้แก่ กลิ่นหอมและไม้ดอกกระถางขนาดเล็ก เป็นต้น ซึ่งในประเทศไทยเป็นแหล่งกำเนิดของกล้วยไม้สกุลหวายขนาดเล็กหลายชนิด เช่น เอื้องข้าวตอกใต้ (*Dendrobium trinervium* Ridl.) และเอื้องข้าวตอก (*D. compactum* Rolfe ex W. Hackett.) ซึ่งเป็นกล้วยไม้ที่มีกลิ่นหอม ดอกบานจำนวนมากต่อช่อ จึงมีแนวคิดในการพัฒนาปรับปรุงกล้วยไม้หวาย เพื่อผลิตกล้วยไม้กระถางขนาดเล็ก ซึ่งมีทั้งสีสันที่สวยงามและมีกลิ่นหอมเป็นการค้า เนื่องจากกล้วยไม้หวายของไทยส่วนใหญ่จัดอยู่ในหมู่ *Stachyobium Distichophyllum Formosae* และ *Dendrobium* ในขณะที่กล้วยไม้หวายพันธุ์การค้าเป็นลูกผสมที่ได้มาจากหมู่ *Phalaenanthe Ceratobium Eleutheroglossum* (*Spatulata*) และ *Latouria*

ซึ่งการปรับปรุงพันธุ์โดยนำกล้วยไม้หวายพันธุ์แท้มาผสมข้ามหมู่และผสมกับหวายลูกผสมพันธุ์การค้า ยังมีการศึกษาน้อยมาก จึงมีแนวคิดที่จะศึกษาความสามารถในการผสมข้ามหมู่ของกล้วยไม้ชนิดต่างๆ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพันธุ์ต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved